

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 180/05-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Babjaka a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť RNDr. J. N., bytom B., RNDr. J. H., bytom B., RNDr. V. J., bytom B., RNDr. Ľ. K., bytom B., RNDr. J. K., bytom B., RNDr. P. P., bytom B., RNDr. V. R., bytom B., a Ing. P. Š., bytom B., zastúpených advokátom JUDr. P. M., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 145/90 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo RNDr. J. N., RNDr. J. H., RNDr. V. J., RNDr. Ľ. K., RNDr. J. K., RNDr. P. P., RNDr. V. R. a Ing. P. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 145/90

v období od 15. novembra 2001, keď bolo vydané rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu, porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 145/90 prikažuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. RNDr. J. N. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. RNDr. J. H. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. RNDr. V. J. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

6. RNDr. Ľ. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

7. RNDr. J. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

8. RNDr. P. P. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

9. RNDr. V. R. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

10. Ing. P. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

11. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý uhradiť RNDr. J. N., RNDr. J. H., RNDr. V. J., RNDr. Ľ. K., RNDr. J. K., RNDr. P. P., RNDr. V. R. a Ing. P. Š. trovy konania spoločne a nerozdielne v sume 16 800 Sk (slovom šesťtisícosemsto slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. P. M., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 180/05-34 z 21. júna 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť RNDr. J. N., RNDr. J. H., RNDr. V. J., RNDr. Ľ. K., RNDr. J. K., RNDr. P. P., RNDr. V. R. a Ing. P. Š. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 145/90 v období od 15. novembra 2001, keď bolo vydané rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu (ďalej len „Európsky súd“).

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3214/05 doručeným ústavnému súdu 15. júna 2005. Z obsahu podania okrem iného vyplýva:

«Od 15. novembra 2001 súd vykonal vo veci sp. zn. 11 C 145/90 nasledovné úkony:

- 1) výzva súdu zo dňa 19. 12. 2001 znalcovi Ing. J. A., aby v lehote 10 dní zaslal súdu znalecký posudok, resp., aby oznámil súdu dôvody, resp. prekážky, ktoré tomu bránia,*
- 2) prípisom zo dňa 24. 1. 2002 oznámil znalec Ing. A. súdu, že znalecký posudok doručí súdu v lehote 14 dní,*
- 3) znalecký posudok bol predložený súdu 19. 2. 2002,*
- 4) úpravou zo dňa 25. 2. 2002 súd doručoval znalecký posudok zástupcom účastníkov s výzvou na vyjadrenie v lehote 15 dní,*
- 5) zástupca navrhovateľov súdu písomne oznámil dňa 28. 3. 2002, že navrhovatelia k znaleckému posudku nemajú pripomienky,*
- 6) dňa 8. 4. 2002 bolo súdu doručené vyjadrenie zástupcu odporcu 1) k znaleckému posudku, v ktorom, keďže s ním „zásadne nesúhlasí“, navrhol nariadiť nové znalecké dokazovanie,*
- 7) úpravou zo dňa 10. 4. 2002 súd zaslal znalcovi vyjadrenia zástupcov účastníkov k znaleckému posudku s výzvou na vyjadrenie v lehote 15 dní,*
- 8) úpravou zo dňa 4. 5. 2002 súd vykonával úkony súvisiace s vyplatením znalečného znalcom,*
- 9) úpravou zo dňa 16. 7. 2002 súd opätovne vyzval znalca vyjadriť sa k námietkam zástupcu odporcu 1) obsiahnutým v jeho vyjadrení k znaleckému posudku,*
- 10) úpravou zo dňa 3. 9. 2002 súd opätovne urgoval znalca vyjadriť sa k uvedeným námietkam,*
- 11) dňa 28. 10. 2002 bolo súdu doručené vyjadrenie znalca k námietkam k znaleckému posudku,*
- 12) úpravou zo dňa 30. 10. 2002 zaslal súd uvedené vyjadrenie znalca zástupcom účastníkov s výzvou na vyjadrenie v lehote 15 dní,*
- 13) dňa 27. 11. 2002 súd telefonicky zistil na oddelení znalcov a tlmočníkov Krajského súdu v Bratislave, že znalec Ing. A. bol odvolaný z funkcie znalca na základe vlastnej žiadosti ku dňu 7. 6. 2002,*

- 14) úpravou zo dňa 27. 11. 2002 súd nariadil pojednávanie na deň 19. 2. 2003,
15) úpravou zo dňa 23. 12. 2003 súd dal pokyn nerealizovať úpravu v bode 14) z dôvodu zmeny rozvrhu práce,

Sudca JUDr. R. H., ktorý dovtedy vec prejednával a rozhodoval, sa stal od 1. 1. 2003 sudcom Krajského súdu v Bratislave.

Opatrením predsedu súdu zo dňa 15. 4. 2003 prevzal súdne oddelenie po JUDr. H. obsahujúce 399 nevybavených sudca Mgr. M. D.

16) úpravou zo dňa 15. 1. 2004 súd žiadal NBS oznámiť kurz prevoditeľných rubľov v roku 1989 v období mesiacov marec -jún 1990 k mene Kčs, resp. Sk,

17) úpravou zo dňa 15. 1. 2004 súd žiadal L., ochranná autorská spoločnosť oznámiť výšku, resp. percentuálny podiel autorov pri vytvorení autorského diela všeobecne (osobitne počítačový program) vytvoreného v rokoch 1985 - 1989, predaného v roku 1990, v prípade, ak výška odmeny dohodnutá nebola a dielo bolo vytvorené v pracovnom pomere pri plnení pracovných povinností vyplývajúcich z pracovnej zmluvy,

18) dňa 4. 2. 2004 bolo súdu doručené stanovisko L., ochranná autorská spoločnosť,

19) dňa 16. 2. 2004 bolo súdu doručené vyjadrenie NBS. Dňom 1. 6. 2004 prevzala všetky veci spisového oddelenia 11 C sudkyňa JUDr. S. G.,

20) dňa 2. 7. 2004 bolo súdu doručené stanovisko zástupcu navrhovateľov k dôkazom založeným v spise,

21) úpravou zo dňa 3. 11. 2004 súd nariadil pojednávanie na deň 24. 1. 2005,

22) pojednávanie dňa 24. 1. 2005 bolo odročené na vyhlásenie rozsudku na deň 27. 1. 2005,

23) na pojednávaní dňa 27. 1. 2005 súd vyhlásil rozsudok, ktorým návrh zamietol,

24) dňa 18. 2. 2005 som predĺžil sudkyňi lehotu na vypracovanie rozsudku do 21. 3. 2005,

25) rozsudok bol vypracovaný dňa 18. 3. 2005, na opis bol odovzdaný do spisovej kancelárie dňa 23. 3. 2005,

26) dňa 6. 5. 2005 podal zástupca navrhovateľov odvolanie smerujúce proti rozsudku,

27) úpravou zo dňa 12. 5. 2005 súd doručoval odvolanie zástupcu navrhovateľov na vyjadrenie v lehote 10 dní zástupcovi odporcu 1) a vyzval navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie spoločne a nerozdielne 200 000,- Sk,

28) dňa 26. 5. 2005 bolo súdu doručené vyjadrenie zástupcu odporcu 1) k odvolaniu,

29) dňa 30. 5. 2005 bol zaplatený súdny poplatok 200 000,- Sk za odvolanie.

Z uvedených úkonov súdu je zrejmé, že vo veci sa konalo riadne, bez priet'ahov.»

Obdobné procesné úkony zistil aj ústavný súd z obsahu súdneho spisu s tým rozdielom, že vo vyjadrení predsedu okresného súdu došlo k pisárskej chybe v bode 15 (správne má byť uvedený dátum 23. 12. 2002, a nie 23. 12. 2003), čo aj logicky vyplýva z ďalšieho textu.

Po vrátení spisu z ústavného súdu (24. jún 2005) okresný súd 5. augusta 2005 predložil spis Krajskému súdu v Bratislave za účelom rozhodnutia o odvolaniach právneho zástupcu sťažovateľov.

Stanovisko právneho zástupcu sťažovateľov k vyjadreniu predsedu okresného súdu nebolo doručené ústavnému súdu v požadovanej lehote.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne

prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“ a „práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je nárok sťažovateľov na vyplatenie autorskej odmeny, t. j. vec, ktorej povaha (spor o odmenu, teda o zdroj príjmov sťažovateľov) si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu (pozri napr. I. ÚS 191/04). Aj keď rozhodovanie o vyplatení autorskej odmeny môže predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci s dokazovaním splnenia opodstatnenosti nároku, ako aj určovaním jej výšky a väčším počtom účastníkov, vychádzajúc zo zistených výsledkov ústavný súd dospel k záveru, že zložitost' veci v danom prípade nemohla mať podstatný vplyv na doterajšiu dĺžku tohto konania. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd vo svojom vyjadrení nepoukázal na skutkovú a právnu zložitost' veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správanie sťažovateľov, ústavný súd nezistil, že by vo vyhodnocovanom konaní existovali také závažné skutočnosti, ktoré

by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľov, v tom zmysle, že by boli prispeli k predĺženiu konania. Ani okresný súd nemal námietky k správaniu sťažovateľov.

3. Tretím kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v spore. Ústavný súd zistil, že v období od vydania rozhodnutia Európskeho súdu okresný súd spočiatku konal plynulo (december 2001 - vyzval znalca na predloženie znaleckého posudku, február 2002 - doručoval znalecký posudok na vyjadrenie účastníkom konania, apríl 2002 - predložil znalcovi stanoviská účastníkov k znaleckému posudku, júl a september 2002 - urgoval znalca, aby predložil stanovisko k ich vyjadreniam), ale v ďalšom období jeho činnosť nesmerovala k prejednaniu a rozhodnutiu vo veci, termín pojednávania nariadeného na 23. december 2002 zrušil a ďalší termín pojednávania určil až 3. novembra 2004. Hoci v januári 2005 vo veci rozhodol, jeho rozhodnutie dosiaľ nenadobudlo právoplatnosť a v súčasnosti o odvolaniach sťažovateľov rozhoduje odvolací súd.

Z uvedeného vyplýva, že okresný súd od rozhodnutia Európskeho súdu, ktorý už raz vyslovil, že označené práva sťažovateľov boli okresným súdom v predmetnom konaní porušené, do súčasnosti (rozhodovanie o prijatej sťažnosti ústavným súdom), nedokázal organizovať svoj procesný postup plynulo a efektívne tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená [§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)] a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzické osoby obrátili o rozhodnutie. Vec je aj po takmer štyroch rokoch od rozhodnutia Európskeho súdu stále bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Všeobecný súd mal podľa názoru ústavného súdu venovať postupu v tejto veci zvýšenú pozornosť. Ústavný súd preto nemôže vzhľadom na zistenú nečinnosť okresného súdu akceptovať názor okresného súdu, že „vo veci sa konalo riadne, bez prietahov“.

Ústavný súd na základe týchto okolností mohol uzavrieť, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 145/90 od vydania rozhodnutia Európskeho súdu z 15. novembra 2001 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci sp. zn. 11 C 145/90 konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každý vo výške 500 000 Sk. Sťažovatelia žiadosť odôvodnili dôvodmi uvedenými vo svojej sťažnosti.

V dôsledku zistených skutočností preto ústavný súd považoval za potrebné rozhodnúť aj o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Pri jeho priznaní ústavný súd vychádzal z princípov spravodlivosti a z potreby zavŕšenia ochrany základných práv. Sťažovatelia musia za daných okolností pociťovať určitú beznádej vo svojej veci, ak okresný súd napriek tomu, že o porušení ich práv v konaní pred ním už rozhodol Európsky súd v novembri 2001, vo veci ešte právoplatne nerozhodol. Podľa názoru ústavného súdu nemožno pripustiť, aby sa takým spôsobom, aký bol zistený v tejto veci,

nerešpektovali a porušovali základné práva účastníkov konania pred všeobecným súdom. Takýto prístup všeobecných súdov k rozhodnutiam Európskeho súdu a k odstraňovaniu príčin vedúcich k záverom o porušovaní základných práv účastníkov ohrozuje dôveru občanov k princípom právneho štátu. Za týchto okolností preto považoval ústavný súd za primerané priznať každému sťažovateľovi sumu 50 000 Sk.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. P. M. Sťažovatelia požadovali úhradu trov konania spolu vo výške 16 800 Sk.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 16 800 Sk je nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb platnej do 31. decembra 2004 a vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb platnej od 1. januára 2005 v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. a neodporuje týmto predpisom. Preto ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľov úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2005